

MALGORZATA JAWOREK

MARCIN KUZEL

AKTYWNOŚĆ JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO W PRZYCIĄGANIU INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH

Słowa kluczowe: inwestycje zagraniczne, BIZ, instrumenty przyciągania inwestorów zagranicznych, jednostki samorządu terytorialnego

Keywords: foreign investment, FDI, instruments of attracting foreign investors, local government units

Klasyfikacja JEL: F21, H79, R58

Wprowadzenie

Zasadniczym aspektem tworzenia trwałych podstaw do budowania konkurencyjności regionalnej są działania zorientowane na rozwój przedsiębiorczości. To od niej zależy przecież zamożność mieszkańców, kreowanie szans na poprawę warunków ich życia, a także możliwość spełniania oczekiwań i aspiracji lokalnej społeczności. Wraz ze wzrostem zamożności mieszkańców zwiększają się możliwości pełniejszej realizacji zadań jednostek samorządu terytorialnego, co daje realne szanse na prowadzenie bardziej aktywnej polityki w wymiarze regionalnym. Kształtowanie warunków rozwoju przedsiębiorczości, w tym w szczególności tworzenie odpowiedniego klimatu inwestycyjnego, powinno być zatem jednym z kardynalnych celów działalności władz samorządowych, zorientowanych zarówno na przyciąganie nowych inwestorów, jak i dbanie o dobre relacje z już funkcjonującymi w regionie przedsiębiorstwami¹. Tylko w ten sposób można zapewnić odpowiedni poziom zasobów kapitałowych, wykorzystywanych w działaniach przedsiębiorczych na rzecz właścicieli kapitału, ale także mieszkańców regionu.

Działania władz samorządowych skoncentrowane są zazwyczaj na pozyskiwaniu nowych inwestorów, w tym bardzo często inwestorów zagranicznych. Trzeba w tym miejscu wyraźnie zaznaczyć, że nie wszystkie czynniki, które będą ważne z punktu widzenia decyzji o miejscu lokalizacji inwestycji są zależne od działań samorządowców. Na większość

¹ Por. *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie kujawsko-pomorskim*, red. W. Karaszewski, Wydawnictwo TNOiK „Dom Organizatora”, Toruń 2012, s. 6–7.

kluczowych czynników lokalizacji inwestycji władze samorządowe będą miały niewielki wpływ, ponieważ decydujące dla inwestorów zagranicznych elementy dotyczą najczęściej uwarunkowań ogólnokrajowych bądź są związane z ogólnym poziomem i perspektywami rozwoju społeczno-gospodarczego kraju². Pomimo tego, możliwości oddziaływania władz samorządowych na decyzje inwestorów są znaczne. Ich zadaniem jest w szczególności tworzenie oryginalnej i konkurencyjnej w stosunku do innych regionów oferty inwestycyjnej, zapewniającej dostęp do unikalnych zasobów, które w dłuższej perspektywie staną się atutami regionu³, ale także działania promocyjne, ukierunkowane na pozytywny wizerunek i ogólne wyobrażenie o regionie, które jednak odgrywają rolę głównie we wstępnej fazie procesu decyzyjnego inwestora⁴.

Celem artykułu jest ocena ważności i skuteczności instrumentów podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej województwa kujawsko-pomorskiego, wykorzystywanych przez jednostki samorządu terytorialnego na rzecz przyciągania inwestorów zagranicznych. Identyfikacja omawianych instrumentów została dokonana w drodze realizacji projektu badawczego pn. *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie kujawsko-pomorskim*⁵, przeprowadzonego w latach 2011–2012.

Kapitał zagraniczny w województwie kujawsko-pomorskim

W województwie kujawsko-pomorskim na koniec 2011 roku zarejestrowanych było 1 724 spółek z udziałem kapitału zagranicznego, co stanowiło 0,9% wszystkich podmiotów i 14,4% ogółu spółek prawa handlowego wpisanych do rejestru REGON⁶ na terenie województwa. Warto podkreślić, że liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego w województwie kujawsko-pomorskim była ponad 2,5-krotnie niższa od średniej liczby tego rodzaju przedsiębiorstw we wszystkich województwach w Polsce. Większość podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego zarejestrowanych w województwie kujawsko-pomorskim posiadało siedzibę w podregionie bydgosko-toruńskim⁷.

² M. Kola-Bezka, M. Kuzel, I. Sobczak: *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie kujawsko-pomorskim. Stan i znaczenie kapitału zagranicznego dla gospodarki województwa*, Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2009, s. 59.

³ J.H. Dunning: *Global Capitalism at Bay?* Routledge, London-New York 2001, s. 202.

⁴ W. Dziemianowicz: *Kapitał zagraniczny a rozwój regionalny i lokalny w Polsce*, „Studia Regionalne i Lokalne” 1997, 21 (54), s. 18–19; C. Pilarzka: *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w teorii ekonomii*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2005, s. 38–39.

⁵ Projekt został zrealizowany przez zespół Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania UMK w Toruniu w składzie: Włodzimierz Karaszewski – kierownik, Małgorzata Jaworek, Marcin Kuzel, Małgorzata Szałucka, Aneta Szóstek, Magdalena Kuczmarzka. W badaniu udział wzięło 115 jednostek samorządu terytorialnego z województwa kujawsko-pomorskiego, w tym 100 gmin oraz 15 powiatów.

⁶ Rejestr REGON stanowi odzwierciedlenie stopnia aktywności przedsiębiorców w zakresie powoływania podmiotów gospodarczych. Nie zawsze będzie on jednak pełnym źródłem informacji na temat faktycznie prowadzonej działalności gospodarczej, gdyż nie wszystkie podmioty widniejące w rejestrze są przedsiębiorstwami aktywnymi. Zob. M. Kola-Bezka, M. Kuzel, I. Sobczak: *op. cit.*, s. 82, 84.

⁷ GUS: *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON, 2011 rok*, Warszawa 2012, s. 99–107 i 168–176.

Z ogółu przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego zarejestrowanych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego jedynie 587 udostępniło szczegółowe informacje na temat prowadzonej działalności⁸. Na tej podstawie można wskazać, że w 2011 roku wartość kapitału podstawowego przypadającego na udziałowców zagranicznych w województwie kujawsko-pomorskim wyniosła 3 010,9 mln zł. W tym samym czasie liczba przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w Polsce była równa 24 910, a wartość tego kapitału wyniosła 164 559,4 mln zł. Oznacza to, że w województwie kujawsko-pomorskim swoją siedzibę posiadało 2,4% ogółu funkcjonujących w Polsce przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego⁹, na które przypadało 1,8% wartości kapitału zagranicznego przynależnego udziałowcom zagranicznym (tab. 1). Biorąc pod uwagę liczbę przedsiębiorstw, województwo kujawsko-pomorskie zajęło dziesiąte miejsce w kraju, natomiast według wartości kapitału zagranicznego uplasowało się na pozycji dziewiątej¹⁰.

W analizowanym okresie 1999–2011, zarówno liczba przedsiębiorstw (z wyjątkiem 2001 r.), jak i wartość kapitału zagranicznego w województwie kujawsko-pomorskim systematycznie rosły. Warto podkreślić, że wyższą dynamiką wzrostu charakteryzowała się przy tym wartość kapitału zagranicznego w podmiotach z jego udziałem niż sama liczba tych podmiotów. Średnioroczne tempo przyrostu kapitału przypadającego na udziałowców zagranicznych wyniosło 13,9%, natomiast w przypadku wzrostu liczby przedsiębiorstw było równe 3,3%. W efekcie udział województwa w całkowitej wartości kapitału zagranicznego w przedsiębiorstwach w Polsce wzrósł z 1,3% w 1999 roku do 1,8% w 2011 roku, a udział liczby przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie kujawsko-pomorskiego zmniejszył się z blisko 3% w 1999 roku do 2,4% w 2011 roku (tab. 1). Pomimo wolniejszego niż w całym kraju wzrostu liczby przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, wartość tego kapitału w województwie kujawsko-pomorskim rosła znacznie szybciej w porównaniu do zmian w – przypadającej na udziałowców zagranicznych – wartości kapitału podstawowego ogółu przedsiębiorstw w Polsce¹¹.

Zarysowane zmiany aktywności inwestorów zagranicznych są pochodną atrakcyjności inwestycyjnej województwa, która rozumiana jest tutaj jako zdolność danego kraju czy regionu do przyciągania inwestorów i w efekcie skutecznego skłaniania ich do wyboru

⁸ Nie wszystkie przedsiębiorstwa (pomimo formalnego obowiązku) składają regularne sprawozdania do urzędów statystycznych. Między innymi z tego powodu w corocznych badaniach GUS udział bierze znacznie mniejsza liczba przedsiębiorstw niż mogłoby to wynikać z ewidencji rejestru REGON.

⁹ Według danych GUS możliwe jest przypisanie przedsiębiorstwa do danego regionu wyłącznie na podstawie informacji o lokalizacji jego siedziby. Nie można natomiast określić zasięgu faktycznej działalności prowadzonej poprzez sieć jednostek (oddziałów) zlokalizowanych poza miejscem rejestracji. M. Jaworek, M. Kuzel: *Przedsiębiorstwa i kapitał zagraniczny w województwie kujawsko-pomorskim w latach 1999–2010*, [w:] *Bezpośrednie inwestycje...*, op. cit., s. 56.

¹⁰ GUS: *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2011 roku*, Warszawa 2012, s. 37.

¹¹ M. Jaworek, M. Kuzel: op. cit., s. 60.

Tabela 1

Liczba przedsiębiorstw oraz wartość kapitału zagranicznego w przedsiębiorstwach z udziałem tego kapitału w województwie kujawsko-pomorskim na tle kraju (lata 1999–2011, mln zł, %)

Lata	Liczba przedsiębiorstw w województwie	Liczba przedsiębiorstw w Polsce	Udział (%)	Kapitał zagr. w województwie (mln zł)	Kapitał zagr. w Polsce (mln zł)	Udział (%)
1999	400	13 400	2,99	636,8	49 565,1	1,28
2000	403	14 224	2,83	674,3	65 213,3	1,03
2001	378	14 469	2,61	755,7	73 959,3	1,02
2002	392	14 488	2,71	893,0	90 884,9	0,98
2003	420	15 371	2,73	1 018,1	97 020,7	1,05
2004	433	15 816	2,74	1 265,4	104 002,1	1,22
2005	457	16 837	2,71	1 518,0	111 028,3	1,37
2006	485	18 015	2,69	1 676,2	123 196,6	1,36
2007	520	18 515	2,81	1 917,7	131 856,9	1,45
2008	537	21 092	2,55	2 246,3	145 996,9	1,54
2009	555	22 176	2,50	2 502,1	153 577,8	1,63
2010	571	23 078	2,47	2 771,2	159 267,2	1,74
2011	587	24 910	2,36	3 010,9	164 559,4	1,83

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS: *Działalność gospodarcza spółek z udziałem kapitału zagranicznego w latach 1993–2002*. Warszawa 2004, s. 212; GUS: *Działalność gospodarcza spółek z udziałem kapitału zagranicznego w 2003 roku*. Warszawa 2004, s. 26, 29; GUS: *Działalność gospodarcza spółek z udziałem kapitału zagranicznego w 2004 roku*. Warszawa 2005, s. 26, 29; GUS: *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2005 roku*. Warszawa 2006, s. 26, 29; GUS: *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2006 roku*. Warszawa 2007, s. 32, 36; GUS: *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2007 roku*. Warszawa 2008, s. 32, 36; GUS: *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2008 roku*. Warszawa 2009, s. 32, 36; GUS: *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2009 roku*. Warszawa 2010, s. 32, 37; GUS: *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2010 roku*. Warszawa 2011, s. 32; GUS: *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2011 roku*. Warszawa 2012, s. 32.

danej lokalizacji jako miejsca realizacji inwestycji¹². Należy zauważyć, że ocena tej atrakcyjności wskazuje na przeciętną pozycję kujawsko-pomorskiego wśród innych regionów kraju, co dobrze koresponduje z wcześniejszymi wnioskami, dotyczącymi jego miejsca w ogólnopolskim rankingu województw, zarówno pod względem liczby przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, jak i wartości tego kapitału. Według Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową (IBnGR)¹³, ocena atrakcyjności inwestycyjnej województwa ku-

¹² Por. K. Gawlikowska-Hueckel, S. Umiński: *Ocena konkurencyjności województw*, IBnGR, Gdańsk 2000, s. 7.

¹³ Według IBnGR, atrakcyjność inwestycyjna związana jest z kombinacją możliwych do uzyskania korzyści lokalizacji wynikających ze specyficznych cech obszaru, w którym prowadzona jest działalność gospodarcza. Ocena tej atrakcyjności opiera się głównie na interpretacji wartości kilkudziesięciu wskaźników, pogrupowanych w dziewięciu obszarach: dostępność transportowa, zasoby i koszty pracy, rynek

jawsko-pomorskiego pozwala na umieszczenie go na dziewiątej pozycji wśród województw Polski¹⁴, przy czym widoczna jest niewielka poprawa w stosunku do rankingu z 2011 roku¹⁵ oraz znaczny progres w odniesieniu do zestawień z lat 2006–2010¹⁶, w których zajmowało ono pozycję jedenastą. Największe zmiany odnotowano przy tym w ocenie aktywności województwa wobec inwestorów, która dotyczy zdolności do kreowania wizerunku regionu, jego popularyzacji, a także stworzenia dobrego klimatu dla inwestycji¹⁷. W tym obszarze województwo kujawsko-pomorskie awansowało w rankingach IBnGR z trzynastego miejsca w latach 2008–2009 i czternastego w 2010 roku na dziewiąte w 2011 i ósme w 2012 roku. Warto się zatem przyjrzeć narzędziom podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej, stosowanym przez władze samorządowe województwa kujawsko-pomorskiego i spróbować odnieść się do ich ważności i skuteczności w przyciąganiu inwestorów zagranicznych.

Instrumenty podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej stosowane przez władze regionu na rzecz przyciągania inwestorów zagranicznych¹⁸

Za najważniejszy instrument¹⁹, służący przyciąganiu inwestorów zagranicznych do województwa kujawsko-pomorskiego, powiaty oraz gminy wiejskie uznały ulepszenie sta-

zbytu (chłonność rynku), infrastruktura gospodarcza, infrastruktura społeczna, poziom rozwoju gospodarczego, stan środowiska, poziom powszechnego bezpieczeństwa oraz aktywność wobec inwestorów. W oparciu o wskaźniki cząstkowe konstruowane są syntetyczne wskaźniki atrakcyjności inwestycyjnej. *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2007*, red. T. Kalinowski, IBnGR, Gdańsk 2007, s. 13.

¹⁴ *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2012*, red. M. Nowicki, IBnGR, Gdańsk 2012, s. 7.

¹⁵ *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2011*, red. M. Nowicki, IBnGR, Gdańsk 2011, s. 7.

¹⁶ *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2006*, red. T. Kalinowski, IBnGR, Gdańsk 2006, s. 9; *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2007*, red. T. Kalinowski, IBnGR, Gdańsk 2007, s. 4; *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2008*, red. T. Kalinowski, IBnGR, Gdańsk 2008, s. 6; *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2009*, red. M. Nowicki, IBnGR, Gdańsk 2009, s. 7; *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2010*, red. M. Nowicki, IBnGR, Gdańsk 2010, s. 7.

¹⁷ *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2012*, red. M. Nowicki, IBnGR, Gdańsk 2012, s. 18.

¹⁸ Przy obliczaniu ważności instrumentów oraz ich skuteczności wykorzystano wskaźnik obliczony według następującej formuły:

$$W = \frac{\sum_{i=1}^k n_i w_i}{k \cdot N},$$

gdzie: W – wskaźnik ważności; i – indeks oceny; n_i – liczba wskazań danego czynnika na i -tym miejscu, k – maksymalna ocena w skali od 1 do k , N – liczba respondentów, którzy udzielili odpowiedzi na pytanie, w_i – ocena odpowiadająca miejscu czynnika i .

Zastosowany wskaźnik odpowiada rozwiązaniu zaproponowanemu przez profesorów: W. Karaszewskiego i S. Sudoła. Zob. W. Karaszewski, S. Sudoł: *Empirical Research on the Process of Transformation of Polish Companies in the Period of 1990–1995*, Wydawnictwo UMK, Toruń 1997, s. 17–18.

¹⁹ Ankietowane jednostki oceniały ważność i skuteczność 30 instrumentów zaproponowanych przez autorów kwestionariusza badawczego. W niniejszym opracowaniu zaprezentowano 15 najwyżej uplasowanych przez jednostki czynników. Respondenci oceniali ważność instrumentów, przypisując im wagi:

nu infrastruktury transportowej. Na drugim miejscu jednostki te wskazały dbałość o wysoką jakość i sprawność obsługi w urzędach. Ten instrument – mierzony wskaźnikiem ważności – został przez gminy miejskie i miejsko-wiejskie uplasowany na miejscu pierwszym. Gminy miejskie na najwyższej lokacie umieściły również instrument związany z dbaniem o przychylne nastawienie urzędników i społeczności lokalnej do inwestora i inwestycji, a na miejscu drugim stałą poprawę wizerunku gminy. Ulepszanie stanu infrastruktury transportowej okazało się nieco mniej ważne dla tych gmin i zajęło miejsce trzecie. Natomiast, zdaniem gmin miejsko-wiejskich, instrument ten był drugi pod względem ważności (tab. 2).

Przyglądając się poziomowi wskaźnika ważności należy zauważyć, że gminy miejskie i powiaty przypisywały generalnie wyższe wagi poszczególnym instrumentom. Pierwsze cztery instrumenty zaprezentowane w tabeli 2 jednostki te uznały za priorytetowe (wsk. > 4). Zdaniem gmin miejskich, kolejne dziesięć instrumentów okazało się bardzo ważnymi w przyciąganiu inwestorów zagranicznych (wsk. > 3). Gminy miejsko-wiejskie i wiejskie nie uznały żadnego z instrumentów za priorytetowy (wsk. < 4). Uplasowane powyżej instrumenty – ich zdaniem – były bardzo ważne, ale nie priorytetowe.

Jednostki samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego wypowiedziały się także na temat skuteczności stosowanych instrumentów, służących przyciąganiu inwestorów zagranicznych do regionu (tab. 3)²⁰.

W odniesieniu do najskuteczniejszego instrumentu wszystkie gminy i powiaty były jednomyślne. Na pierwszym miejscu znalazło się ulepszanie stanu infrastruktury transportowej. Gminy miejskie i miejsko-wiejskie na drugim miejscu uplasowały instrument związany z dbaniem o wysoką jakość i sprawność obsługi w urzędach oraz z dbaniem o przychylne nastawienie urzędników i społeczności lokalnej do inwestora i inwestycji. Ten instrument został też uplasowany na drugim miejscu przez powiaty. Natomiast gminy wiejskie na drugiej lokacie umieściły dbanie o dobry stan środowiska naturalnego, a na trzeciej dbanie o wysoką jakość i sprawność obsługi w urzędach (tab. 3).

Także w przypadku oceny skuteczności stosowanych instrumentów, służących przyciąganiu inwestorów zagranicznych do regionu można stwierdzić, że gminy miejskie i powiaty dokonywały wyższych ocen, przy czym jest to szczególnie widoczne w odniesieniu do gmin miejskich. Grupa ta aż ośmiu instrumentom nadała oceny przekraczające poziom 2, co oznacza, że są to – w ich opinii – czynniki bardzo skuteczne. Natomiast, zdaniem gmin miejsko-wiejskich oraz wiejskich żadnego z instrumentów nie można uznać za bardzo skuteczny. Oceny przypisywane do instrumentów pozwalają ocenić je co najwyżej jako skuteczne (wsk. < 2).

Zaprezentowane wyniki badania, dotyczące instrumentów stosowanych w celu podnoszenia atrakcyjności regionu, wskazują na szczególną ważność i skuteczność (w opinii

5 – instrument priorytetowy, 4 – bardzo ważny, 3 – ważny, 2 – mniej ważny, 1 – drugorzędny, 0 – bez znaczenia.

²⁰ Ankietowane jednostki oceniały skuteczność poszczególnych instrumentów, przypisując im wagi: 3 – instrument bardzo skuteczny, 2 – skuteczny, 1 – istotny, 0 – nieistotny.

Tabela 2

Ważność instrumentów stosowanych przez samorządy lokalne województwa kujawsko-pomorskiego na rzecz podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej regionu w celu przyciągnięcia inwestorów zagranicznych

Lp.	Instrument	Ogółem		Gminy						Powiaty	
		W	M	miejskie		miejsko-wiejskie		wiejskie		W	M
				W	M	W	M	W	M		
1.	Ulepszenie stanu infrastruktury transportowej	3,90	1	4,18	3	3,74	2	3,72	1	4,69	1
2.	Dbanie o wysoką jakość i sprawność obsługi w urzędach	3,66	2	4,73	1	3,78	1	3,26	2	4,23	2
3.	Stała poprawa wizerunku gminy/powiatu	3,39	3	4,36	2	3,04	6	3,17	3	4,08	4
4.	Dbanie o przychylnie nastawienie urzędników i społeczności lokalnej do inwestora i inwestycji	3,36	4	4,73	1	3,57	3	2,80	5	4,15	3
5.	Dbanie o dobry stan środowiska naturalnego	3,32	5	3,82	4	3,39	4	3,13	4	3,54	5
6.	Zwiększanie atrakcyjności turystycznej regionu	2,69	6	3,45	7	2,78	7	2,30	6	3,54	5
7.	Dbanie o dobre warunki do spędzania wolnego czasu i wypoczynku	2,59	7	3,73	5	3,17	5	2,11	7	2,62	7
8.	Uzbrajanie terenu pod inwestycję	2,23	8	3,82	4	2,65	8	2,07	8	0,77	14
9.	Pomoc inwestorom w znalezieniu gruntów (lokal) w dobrych cenach	2,07	9	3,73	5	2,00	11	1,78	10	2,00	9
10.	Zabieganie o stworzenie odpowiedniego „otoczenia” dla biznesu	2,02	10	3,18	8	1,91	13	1,69	11	2,62	7
11.	Pomoc w promowaniu firm z regionu i ich produktów	2,02	10	3,00	10	1,96	12	1,46	14	3,62	4
12.	Posiadanie uporządkowanego stanu prawnego lokalnych gruntów przeznaczonych do sprzedaży	1,88	11	3,82	4	2,26	9	1,19	16	2,46	8
13.	Oferowanie zachęt podatkowych	1,85	12	3,09	9	2,09	10	1,81	9	0,54	16
14.	Pomaganie inwestorom w załatwianiu formalności związanych z procedurą inwestycyjną	1,85	12	3,55	6	1,91	13	1,54	13	1,62	10
15.	Podnoszenie kwalifikacji siły roboczej (prowadzenie, finansowanie szkoleń)	1,81	13	2,55	11	1,30	14	1,56	12	3,15	6

Objaśnienia: W – poziom wskaźnika, M – miejsce w hierarchii ważności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania.

Tabela 3

Skuteczność instrumentów stosowanych przez samorządy lokalne województwa kujawsko-pomorskiego na rzecz podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej regionu w celu przyciągnięcia inwestorów zagranicznych

Lp.	Instrument	Ogółem		Gminy						Powiaty	
		W	M	miejskie		miejsko-wiejskie		wiejskie		W	M
				W	M	W	M	W	M		
1.	Ulepszanie stanu infrastruktury transportowej	2,16	1	2,64	1	1,95	1	1,93	1	2,92	1
2.	Dbanie o wysoką jakość i sprawność obsługi w urzędach	1,73	2	2,45	2	1,67	2	1,57	3	1,83	4
3.	Dbanie o dobry stan środowiska naturalnego	1,70	3	2,36	3	1,48	4	1,65	2	1,67	6
4.	Dbanie o przychylnie nastawienie urzędników i społeczności lokalnej do inwestora i inwestycji	1,62	4	2,45	2	1,67	2	1,26	4	2,17	2
5.	Stać poprawa wizerunku gminy/powiatu	1,37	5	2,36	3	1,62	3	0,89	9	1,83	4
6.	Dbanie o dobre warunki do spędzania wolnego czasu i wypoczynku	1,30	6	2,00	7	1,33	5	1,11	5	1,33	8
7.	Zwiększanie atrakcyjności turystycznej regionu	1,29	7	1,91	8	1,33	5	0,91	8	2,08	3
8.	Uzbrajanie terenu pod inwestycję	1,12	8	2,27	4	1,14	7	1,07	6	0,25	
9.	Pomoc inwestorom w znalezieniu wolnych gruntów (lokali) w dobrych cenach	1,10	9	2,09	6	0,95	7	0,98	7	0,92	11
10.	Posiadanie uporządkowanego stanu prawnego lokalnych gruntów przeznaczonych do sprzedaży	1,00	10	2,18	5	1,24	6	0,54	15	1,25	9
11.	Zachęty podatkowe	0,92	11	1,82	9	0,90	8	0,89	9	0,25	17
12.	Pomoc w promowaniu firm z regionu i ich produktów	0,90	12	1,91	8	0,81	9	0,57	14	1,42	7
13.	Pomaganie inwestorom w załatwieniu formalności związanych z procedurą inwestycyjną	0,89	13	2,00	7	0,67	11	0,74	11	0,83	12
14.	Ulepszanie stanu infrastruktury telekomunikacyjnej	0,88	14	1,36	13	0,62	12	0,76	10	1,33	8
15.	Podnoszenie kwalifikacji siły roboczej (prowadzenie, finansowanie szkoleń)	0,87	15	1,73	10	0,43	16	0,65	13	1,67	6

Objaśnienia: W – poziom wskaźnika, M – miejsce w hierarchii skuteczności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania.

jednostek samorządowych) czynników miękkich, takich jak: dbanie o sprawność i jakość obsługi w urzędach, dbanie o przychylne nastawienie urzędników do inwestora i inwestycji czy też stałą poprawę wizerunku gminy/powiatu. Koresponduje to dobrze z przytoczonym rankingiem IBnGR z 2012 roku. Kujawsko-pomorskie największe pozytywne zmiany odnotowało w aspekcie kreowania wizerunku regionu i tworzenia dobrego klimatu dla inwestycji.

Wydaje się jednak, że czynniki miękkie są niewystarczające dla skłonienia inwestorów zagranicznych do podjęcia działalności w konkretnym regionie. Warunkiem koniecznym napływu kapitału są elementy twarde. Potwierdzają to wyniki badania dotyczące czynników zachęcających inwestorów zagranicznych do ulokowania kapitału w województwie kujawsko-pomorskim. Najczęściej inwestorzy wskazywali na położenie geograficzne (88,2%), kwalifikacje siły roboczej (67,3%), ceny nieruchomości (66,3%), ceny wynajmu, dzierżawy (56,9%), stan infrastruktury transportowej (40,0%), otoczenie biznesu (35,3%). Tylko 16% inwestorów wskazało, że jakość i sprawność w urzędach była motywem podjęcia inwestycji. 24% inwestorów wskazało na nastawienie lokalnych władz do inwestora, jako czynnika zachęcającego do ulokowania kapitału w regionie²¹. Czynniki te, mierzone liczbą wskazań, znalazły się na odległych miejscach (dziesiąte i trzynaste) wśród czynników zachęcających do podjęcia inwestycji.

Podsumowanie

Atrakcyjność inwestycyjna regionu powinna przekładać się na napływ inwestorów zagranicznych. Im jest ona większa, tym większe prawdopodobieństwo przyciągnięcia kapitału. Jednostki samorządu terytorialnego, świadome znaczenia kapitału i przedsiębiorczości, stosują różnorodne instrumenty, które mają skłonić inwestorów do ulokowania inwestycji na ich terenie. Jak wynika z przytoczonych wyników badań, ważnymi i jednocześnie skutecznymi instrumentami podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej kujawsko-pomorskiego – zdaniem jednostek samorządowych – są czynniki miękkie, które w procesie decyzyjnym inwestora odgrywają rolę znaczną, ale nie najważniejszą. Jednostki samorządu terytorialnego powinny szczególną uwagę zwrócić na te czynniki, które zdaniem przedsiębiorców są najważniejsze. Dobre usytuowanie geograficzne województwa – najczęściej wskazywane przez inwestorów – to atut, który można jeszcze bardziej wyeksponować, na przykład poprawiając stan infrastruktury transportowej w celu podniesienia „dostępności” regionu. Zadaniem władz samorządowych, powinna istnieć ponadto pomoc w podnoszeniu kwalifikacji siły roboczej czy też w kształtowaniu otoczenia biznesowego. Oczywiście nie należy bagatelizować roli instrumentów, takich jak nastawienie jednostek samorządowych do kapitału zagranicznego czy też dbanie o sprawność i jakość obsługi w urzędach.

²¹ Zob. M. Szałucka, A. Szóstek: *Stymulanty i destymulanty podejmowania przez inwestorów zagranicznych inwestycji bezpośrednich w województwie kujawsko-pomorskim*, [w:] *Bezpośrednie inwestycje...*, red. W. Karaszewski, s. 84.

Zaniedbując tę sferę można bowiem skutecznie zniechęcić inwestorów do podejmowania działalności w danym regionie. Kwestia dobrych relacji władz samorządowych z obecnymi i potencjalnymi inwestorami powinna stać się standardem w działalności lokalnej administracji, a kolejne wysiłki muszą koncentrować się na poznawaniu i wychodzeniu naprzeciw oczekiwaniom inwestorów w celu tworzenia coraz lepszych warunków rozwoju przedsiębiorczości w regionie.

Literatura

- Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2006*, red. T. Kalinowski, IBnGR, Gdańsk 2006.
- Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2007*, red. T. Kalinowski, IBnGR, Gdańsk 2007.
- Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2008*, red. T. Kalinowski, IBnGR, Gdańsk 2008.
- Kola-Bezka M., Kuzel M., Sobczak I.: *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie kujawsko-pomorskim. Stan i znaczenie kapitału zagranicznego dla gospodarki województwa*, Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2009.
- Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2009*, red. M. Nowicki, IBnGR, Gdańsk 2009.
- Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2010*, red. M. Nowicki, IBnGR, Gdańsk 2010.
- Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2011*, red. M. Nowicki, IBnGR, Gdańsk 2011.
- Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2012*, red. M. Nowicki, IBnGR, Gdańsk 2012.
- Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie kujawsko-pomorskim*, red. T. Karaszewski, Wydawnictwo TNOiK „Dom Organizatora”, Toruń 2012.
- Dunning J.H.: *Global Capitalism at Bay?* Routledge, London-New York 2001.
- Działalność gospodarcza spółek z udziałem kapitału zagranicznego w latach 1993-2002*, GUS, Warszawa 2004.
- Działalność gospodarcza spółek z udziałem kapitału zagranicznego w 2003 roku*, GUS, Warszawa 2004.
- Działalność gospodarcza spółek z udziałem kapitału zagranicznego w 2004 roku*, GUS, Warszawa 2005.
- Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2005 roku*, GUS, Warszawa 2006.
- Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2006 roku*, GUS, Warszawa 2007.

- Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2007 roku*, GUS, Warszawa 2008.
- Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2008 roku*, GUS, Warszawa 2009.
- Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2009 roku*, GUS, Warszawa 2010.
- Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2010 roku*, GUS, Warszawa 2011.
- Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2011 roku*, GUS, Warszawa 2012.
- Dziemianowicz W.: *Kapitał zagraniczny a rozwój regionalny i lokalny w Polsce*, „Studia Regionalne i Lokalne”, 1997, 21 (54).
- Gawlikowska-Hueckel K., Umiński S.: *Ocena konkurencyjności województw*, IBnGR, Gdańsk 2000.
- Pilarska C.: *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w teorii ekonomii*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2005.
- Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON, 2011 rok*, GUS, Warszawa 2012.

dr inż. Małgorzata Jaworek

dr Marcin Kuzel

*Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania
Katedra Inwestycji i Nieruchomości*

Streszczenie

Artykuł prezentuje szereg instrumentów, stosowanych na rzecz przyciągania inwestorów zagranicznych do województwa kujawsko-pomorskiego. W szczególności autorzy skoncentrowali się na stopniu wykorzystania tych instrumentów w zależności od rodzaju jednostek samorządu terytorialnego. Omówiona została także ważność i skuteczność stosowanych instrumentów. Główne wątki artykułu oparte zostały na wynikach projektu badawczego zatytułowanego *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie kujawsko-pomorskim* zrealizowanego przez zespół Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu w latach 2011–2012.

THE ACTIVITIES OF LOCAL GOVERNMENT UNITS OF THE KUJAWSKO-POMORSKIE REGION FOR ATTRACTING FOREIGN INVESTORS

Summary

The paper presents a range of instruments that are used by local authorities to attract foreign investors to the Kujawsko-Pomorskie region. In particular, authors concentrate on the degree of uti-

lization of these instruments depending on the local government unit type. Moreover, importance and effectiveness of the instruments applied have been both discussed. The major issues of the paper are based on the results of the research project entitled “*Foreign Direct Investment in the Kujawsko-Pomorskie Region*” conducted by a team from Nicolaus Copernicus University of Toruń, in the years 2011–2012.